

§ 1100

Hakemus Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle Kivinokan vanhan metsän luonnonsuojelualueen perustamiseksi

HEL 2017-005076 T 11 01 04

Päätös

Kaupunginhallitus esitti Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, että se perustaa Kivinokan vanhan metsän luonnonsuojelualueen osana Luontolahjani satavuotiaalle -kampanjaa.

Kivinokan vanha metsä täyttää luonnonsuojelualueen perustamisen kriteerit. Alueella on uhanalaisia ja harvinaisia eliölajeja ja luontotyyppejä, joiden suojelutason säilyttämistä alueen perustaminen parantaa. Alue ylläpitää ekologisia yhteyksiä ja on osa metsäverkostoa.

Hakemus luonnonsuojelualueen perustamiseksi

Alueen sijainti

Kivinokan vanha metsä sijaitsee Vanhankaupunginlahden kaakkoisosassa Kivinokan niemellä. Alue rajautuu etelässä ja lounaassa Kivinokan kesämaja- ja siirtolapuutarha-alueeseen. Lännessä rajana ovat tie ja pallokenttä. Idässä ja pohjoisessa alue rajautuu Vanhankaupunginlahden ja Saunalahden rantaan, ja raja on yhteinen Vanhankaupunginlahden lintuvesi Natura 2000 -alueen ja Viikin-Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualueen kanssa.

Kiinteistötiedot

Kivinokan vanha metsä sijaitsee kahdella kiinteistöllä Kulosaaren kaupunginosassa. Kiinteistöt omistaa Helsingin kaupunki, ja ne ovat Brändö (kiinteistötunnus 91-409-1-1) sekä Brändö Villastad Helsinki (kiinteistötunnus 91-409-1-970).

Alueen pinta-ala on 12,5 hehtaaria.

Kaavatiedot

Helsingin yleiskaava 2002:ssa koko Kivinokka on merkitty selvitysalueeksi. Uudessa yleiskaavassa (kaupunginvaltuusto 26.10.2016 § 272) Kivinokan vanha metsä on virkistys- ja viheraluetta ja kaavan kaupunkiluonto-teemakartassa alue on merkitty suojeltavaksi. Kivinokan vanhan metsän alueella ei ole asemakaavaa. Rauhoitettavaksi ehdotettu alue sisältyy Helsingin luonnonsuojeluohjelman 2015-2024 kohteisiin.

Rauhoituksen tarkoitus

Rauhoituksen tarkoituksena on suojella arvokas luonnonmetsä, jossa on paljon kuusilahopuuta. Alueella on poikkeuksellisen rikas lahottajaisienilajisto. Rauhoitus turvaa myös lepakko- ja lintulajien elinympäristöjä. Uusi luonnonsuojelualue täydentää Vanhankaupunginlahden Natura- ja luonnonsuojelualueita luoden elinympäristöjä vanhoissa metsissä eläville lajeille ja toimii kahden eri vihersormen osana ylläpitäen ekologisia yhteyksiä.

Luontoarvot

Ekologiset yhteydet

Vanhankaupunginlahdella yhdistyy kaksi Helsingin vihersormeaa, ja Kivinokka on niiden molempien eteläinen päätepiste. Toinen vihersormi ulottuu Kivinokasta Herttoniemen länsiosan ja Hallainvuoren kautta Kivikkoon ja edelleen Vantaalle ja toinen Vanhankaupunginlahden rantametsiä myöten Vantaanjoen suulle ja jokikäytävää pitkin edelleen Helsingin pohjoisosiin ja joenvarren pohjoisempiin kuntiin. Kivinokalla on yhdessä muun Vanhankaupunginlahden kanssa tärkeä merkitys vihersormien yhdistäjänä ja ekologisten yhteyksien päätealueena.

Kasvillisuus

Kivinokan vanha metsä täydentää viereistä Natura- ja luonnonsuojelualetta metsäisten luontotyyppien osalta luoden elinympäristöjä erityisesti vanhoja metsiä tarvitseville lajeille. Kivinokalle luonteenomaisia ovat vanhat kuusikot, joiden puusto on yli 90 vuoden ikäistä. Lahopuun määrä vaihtelee välillä 5-25 m³ / ha, joten parhaimmillaan lahopuuta on melko runsaasti. (Vertailuna todettakoon, että Suomessa on luonnonsuojelualueilla lahopuuta keskimäärin 12,7 m³ / ha ja luonnontilaisissa metsissä 60-120 m³ / ha.) Kivinokan lahopuusta suurin osa on pystypuuta, ja lahon maapuun määrä on vasta lisääntymässä. Kivinokan vanhojen kuusikoiden yleisimmät kasvillisuustyyppit ovat tuore ja lehtomainen kangas.

Vanhojen kuusikankaiden lisäksi Kivinokassa on erilaisia lehtoja. Kasvistollisesti arvokkain on koillisosan notkelmassa sijaitseva hiirenporras-isoalvejuurityypin lehto. Alue on II-arvoluokan kasvillisuuskohte Helsingissä.

Kivinokan vanhan metsän eteläosassa on kaksi suota. Itäisempi on noin 50 m läpimitaltaan oleva avosuo, jota kutsutaan Kivinokan nevaksi. Kasvillisuustyyppiltään alue on luhtainen saraneva ja kuuluu II-arvoluokan kasvillisuuskohteisiin Helsingissä. Läntisempi kuvio on ruoho- ja heinäkorpi.

04.12.2017

Kivinokan vanhan metsän kuusikot täyttävät EU:n luontodirektiivin luonnonmetsät-luontotyyppin kriteerit. Luontodirektiivin luontotyyppijä ovat myös alueen lehdot ja suot. Luontodirektiivin luontotyyppit ovat vaarassa hävitä tai niiden esiintymisalue on luontaisesti hyvin pieni koko EU:n alueella. Luonnonmetsät on suuren häviämiskaavan vuoksi määritelty ensisijaisesti suojeltavaksi luontotyyppiä.

Lahottajasienet

Kivinokan vanhan metsän lahottajasienilajisto on poikkeuksellisen monipuolinen. Alueelta on löydetty 75 kääpä- sekä 108 orvakka- ja orakaslajia. Määrä on suurimpia Suomessa tutkittuja ja yhdeltä paikalta löytyneitä. Kivinokan vanha metsä on erityisen tärkeä kuusella elävien kääpien ja orvakoiden elinympäristö, mutta alueella viihtyy myös männällä ja lehtipuilla kasvavia lajeja.

Kivinokan erityisharvinaisuus on erittäin uhanalainen paksukuorikäpää, jolla on koko Suomessa alle kymmenen löytöpaikkaa. Kivinokassa kasvaa myös useita alueellisesti uhanalaisia ja silmälläpidettäviä lajeja sekä 43 indikaattori- eli ilmentäjälajia, jotka kuvaavat luonnontilaista metsää. Kivinokassa kasvavien indikaattorilajien määrä on poikkeuksellisen suuri.

Vaateliaan, kuusella elävän lajiston levittäytyminen Kivinokkaan vaikuttaa olevan käynnissä, sillä yli puolet uhanalaisista tai silmälläpidettävisistä kuusella elävistä lajeista on löydetty paikalta vasta syksyllä 2011 tai sen jälkeen.

Linnusto

Kivinokka kuuluu linnustollisesti arvokkaimpiin, I-luokan kohteisiin Helsingissä. Suojelluksi ehdotettavalla alueella pesii useita huomionarvoisia vanhan havumetsän lajeja. Lisäksi alueella ruokailee tai vieraillee silmälläpidettäviä tai uhanalaisia lajeja, kuten useana vuonna tavattu valkoselkätikka.

Lepakot

Perustettavan luonnonsuojelualueen luoteisosa kuuluu Kivinokan I-luokan lepakkoalueeseen ja muu osa Kivinokan itäosan II-luokan alueeseen Helsingissä. Alueilta on tavattu viisi eri lepakkolajia, joista erityisesti viiksisiipat viihtyvät valaisemattomassa, vanhassa kuusikossa. Kivinokan alueella elää uhanalainen pikkulepakko. Kaikki lepakkolajit ovat EU:n luontodirektiivin liitteen IV lajeja, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.

Geologiset muodostelmat

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

Kivinokan vanhan metsän keskiosassa olevassa kalliorinteessä on kaksi hiidenkirnua. Hiidenkirnuja on joidenkin tietojen mukaan neljä, mutta todennäköisesti kaksi pienintä on kasvanut umpeen tai peittynyt karikkeella eikä niitä ole toistaiseksi löydetty.

Merkitys virkistysalueena

Kivinokan vanha metsä on hyvin merkittävä virkistysalue lähialueiden asukkaille. Alueelle tullaan ulkoilemaan myös kauempaa. Käyttäjiltä saadun palautteen mukaan alueelle tullaan nauttimaan vanhan, satumaisen metsän tunnelmasta ja aidosta metsästä, joiden toivotaan myös säilyvän. Vanha metsä on tärkein ulkoilijoita ja luontoharrastajia alueelle houkutteleva tekijä.

Kivinokan vanhan metsän länsiosassa on Helsingin ensimmäinen esteetön luontopolku, jota kutsutaan Puumerkkipoluksi. Polun varrella on pistekirjoituksella tehtyjä opastauluja ja kohokuvia, joten se sopii myös näkövammaisille. Luontopolku päättyy Vanhankaupunginlahden rantaan katselulavalle.

Hoito- ja käyttösuunnitelma

Kivinokan vanhan metsän alueelle on tekeillä hoito- ja käyttösuunnitelma, joka valmistuu talven 2017-2018 aikana. Koska luonnonsuojelualueen perustamisen aikataulu on kiireinen, rauhoitus laitetaan poikkeuksellisesti vireille ennen hoito- ja käyttösuunnitelman valmistumista. Hoito- ja käyttösuunnitelma tuodaan Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön toimialan ympäristö- ja lupajaoston käsiteltäväksi ja sille haetaan ELY-keskuksen hyväksyntää heti sen valmistuttua.

Rauhoitusmääräykset

1. Yleiset rajoitukset

Alueella on kielletty:

- rakennusten, rakennelmien ja teiden rakentaminen;
- maa-aineksien, kivien ja kaivoskivennäisten ottaminen;
- puiden, pensaiden tai muiden kasvien ja niiden osien ottaminen ja vahingoittaminen;

luonnonvaraisten selkärankaisten eläinten pyydystäminen, tappaminen tai häiritseminen ja niiden pesien häviäminen sekä selkärangattomien eläinten pyydystäminen ja kerääminen;

tulenteko, telttailu ja muu leiriytyminen;

04.12.2017

Asia/15

muut toimet, jotka vaikuttavat epäedullisesti alueen luonnonoloihin, maisemaan tai eliölajien säilymiseen.

2. Liikkumisrajoitukset

Alueella on kielletty:

- moottoriajoneuvolla liikkuminen lukuun ottamatta alueen hoidon kannalta välttämätöntä liikkumista;

koirien, kissojen ja muiden lemmikkien irti pitäminen.

3. Alueella on sallittu

Alueella on sallittu:

- vaaralliseksi arvioitujen puiden ja niiden oksien tapauskohtainen poistaminen siten, että puut ja oksat jätetään pääsääntöisesti lahoppuiksi kasvupaikalleen tai sen läheisyyteen sopivalle paikalle;

toiminta hoito- ja käyttösuunnitelmassa tarkemmin osoitetulla tavalla.

Hoito- ja käyttösuunnitelma

Alueelle laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma, joka toimitetaan Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle hyväksyttäväksi ja vahvistettavaksi.

Korvausmenettely

Hakija ei vaadi luonnonsuojelulain mukaista korvausta rauhoituksen aiheuttamasta taloudellisesta haitasta.

Rauhoituksen merkitseminen maastoon

Hakija merkitsee luonnonsuojelualueen rajat maastoon.

Hakijan ehdotus nimeksi

Luonnonsuojelualueen nimeksi ehdotetaan Kivinokan vanha metsä.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, vs. apulaiskaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

1 Liite_1_Kartta.pdf

04.12.2017

Asia/15

2

Liite_2_Lainhuutotodistukset.pdf

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Otteen liitteet

Esitysteksti

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Luontolahja satavuotiaalle Suomelle

Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhlan kunniaksi maanomistajia on kutsuttu perustamaan yksityisiä luonnonsuojelualueita. Valtio osallistuu kampanjaan suojelemalla yksityisten osallistujien suojelualueita vastavan pinta-alan. Kampanjan kautta niin yksityishenkilöt, yritykset, kunnat, seurakunnat, säätiöt ja yhdistykset voivat antaa lahjansa satavuotiaalle Suomelle. Suojeltavaksi ehdotetun alueen tulee täyttää luonnonsuojelulain kriteerit. Kampanjassa suojeleminen tapahtuu vapaaehtoisesti ilman korvausta.

Ympäristöministeriö vastaa kampanjan käytännön toteutuksesta ja maa- ja metsätalousministeriö valtion maiden osuudesta kampanjassa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset tekevät suojelualueiden perustamiseen liittyvät päätökset.

Luontolahjaksi esitettävät alueet

Valtuutettu Emma Kari ja 44 muuta valtuutettua esittivät aloitteessaan, että Helsinki osallistuu Luontolahjani satavuotiaalle kampanjaan. Kaupunkiympäristölautakunta päätti 15.8.2017 § 21 esittää, että Helsingin kohteet kampanjaan ovat Kivinokan vanha metsä ja Kallahden matalikko.

Kivinokan vanhan metsän rauhoituksen tarkoituksena on suojella noin 13 hehtaarin laajuinen, arvokas luonnonmetsä, jolle luonteenomaisia ovat vanhat kuusikot. Alueella on poikkeuksellisen rikas lahottajasienilajisto. Alueella kasvaa useita uhanalaisia tai silmälläpidettäviä kääpiä ja orvakoita. Rauhoitus turvaa myös useiden lintulajien ja lepakoiden elinympäristöjä. Lisäksi rauhoitettavalla alueella on ainakin kaksi geologisesti arvokasta hiidenkirnua. Kivinokan vanha metsä täydentää vie-

04.12.2017

reistä Vanhankaupunginlahden lintuvesi Natura 2000 -lintukosteikka metsäisten elinympäristöjen osalta. Kivinokka on tärkeä myös ekologisten yhteyksien kannalta, sillä alue on sekä Viikin-Kivikon että Vantaanjoen vihersormien eteläinen päätepiste. Alue on myös hyvin suosittu virkistys- ja ulkoilualue lähiseudun asukkaille ja kauempaa tuleville retkeilijöille.

Lausunnot

Kaupunkiympäristölautakunta pyysi Kivinokan vanhan metsän luonnonsuojelualueen perustamisesta lausuntoa kaupungin kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunnalta, Helsingin kaupunginosayhdistykset ry Helkalta, Helsingin luonnonsuojeluyhdistykseltä, Helsingin Ponnistus ry:ltä, Helsingin Seudun Lintutieteelliseltä Yhdistys Tringa ry:ltä, Helsingin yhteisjärjestö JHL:ltä, Herttoniemen Siirtolapuutarha ry:ltä, Herttonimi-seura ry:ltä ja Kivinokkalaiset ry:ltä.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta puoltaa luonnonsuojelualueen perustamista. Lautakunta katsoo, että hoito- ja käyttösuunnitelman määräyksissä tulee huomioida virkistyskäyttö ja turvata ulkoilumahdollisuudet, koska alue sijaitsee asutuksen lähellä, on eri käyttäjäryhmien runsaasti käyttämä ja perustamisesitystä viedään eteenpäin ”Luontolahjani 100vuotiaalle” –kampanjan edellyttämässä nopeassa aikataulussa.

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys pitää Kivinokan vanhaa metsää luonnoltaan merkittävänä ja on tyytyväinen suojeluesitykseen. Alueen arvoa korostaa sen asema osana laajempaa Vanhankaupunginlahden ympäristön kokonaisuutta. Rauhoitusmääräyksissä yhdistys kiinnittää huomiota kohtaan, jossa sallitaan ”vaarallisiksi arvioitujen puiden ja niiden oksien tapauskohtainen poistaminen”. Yhdistys pyytää, että mainitut puut jätetään alueelle maalahopuiksi joko kaatokohtalle tai siirretään sopivampaan paikkaan. Yhdistys pitää tärkeänä, että myöhemmin vahvistettavassa hoito- ja käyttösuunnitelmassa varmistetaan alueen luontoarvojen säilyminen.

Lintutieteellinen yhdistys Tringa ry toteaa, että uuden suojelualueen perustaminen tukee kaupungin metsäisten alueiden luonto- ja linnustoarvoja. Lisäksi Kivinokka kuuluu Vanhankaupunginlahden ekologiseen kokonaisuuteen. Esitetyt suojelumääräykset turvaavat ja edistävät alueen luontoarvoja. Määräykseen tulisi kuitenkin lisätä maastopyöräilykielto, sillä pyöräily kuluttaa kosteaa ja herkkää maaperää.

Helsingin yhteisjärjestö JHL näkee Kivinokan vanhan metsän luonnonsuojelualueen perustamisen hyvänä asiana. Järjestö toivoo, että alueen suojelumahdollisuuksia kehitetään jatkossakin.

04.12.2017

Herttoniemen siirtolapuutarhayhdistys ry kannattaa lämpimästi Kivinokan vanhan metsän suojelualan perustamista.

Herttoniemi-seura tervehtii tyytyväisyydellä suunnitelmia perustaa Kivinokan vanhasta metsästä suojelualue. Perusteet suojelualueelle ovat erittäin vahvat.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, vs. apulaiskaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Liite_1_Kartta.pdf
- 2 Liite_2_Lainhuutotodistukset.pdf

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Otteen liitteet Esitysteksti

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto 10.11.2017 § 82

HEL 2017-005076 T 11 01 04

Esitys

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto esitti kaupunginhallitukselle ja edelleen Uudenmaan ELY-keskukselle Kivinokan vanhan metsän luonnonsuojelualan perustamista. Kivinokan vanha metsä annetaan lahjaksi syntymäpäiviään viettävälle Suomelle "Luontolahjani 100-vuotiaalle" -kampanjassa.

Emma Kari ja 44 muuta kaupunginvaltuutettua ovat allekirjoittaneet 1.2.2017 päivätyn valtuustoaloitteen, jossa esitetään, että Helsinki osallistuu ympäristöministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön aloittamaan "Luontolahjani 100-vuotiaalle" -kampanjaan. Kampanjassa kannustetaan eri tahoja antamaan 100-vuotta täyttävälle Suomelle lahjaksi

04.12.2017

luonnonsuojelualueita. Suojelualueet tulee perustaa vuoden 2017 aikana, jolloin perustamispäätökseen tulee maininta, että ne ovat osa itsenäisyyden juhlavuoden kampanjaa. Helsingissä tehdyn aloitteen mukaan suojelualueet liitetään osaksi Helsingin metsäistä suojelualueverkostoa.

Kaupunkiympäristölautakunta päätti kokouksessaan 15.8.2017, että Helsinki antaa lahjaksi Kivinokan vanhan metsän ja Kallahden matalikon luonnonsuojelualueet. Lisäksi lautakunta kannustaa edistämään Veräjämäen lehtojen suojelua mahdollisimman pikaisella aikataululla.

Kaupunginhallitus päätti 4.9.2017 kehottaa kaupunkiympäristön toimialaa jatkamaan valmistelua rauhoitusesitysten tekemiseksi "Luontolahjani 100-vuotiaalle" -kampanjan edellyttämässä aikataulussa Kivinokan vanhan metsän ja Kallahden matalikon osalta. Lisäksi kaupunginhallitus kannustaa kaupunkiympäristön toimialaa edistämään Veräjämäen lehtojen suojelua mahdollisimman pikaisella aikataululla.

Hakemus luonnonsuojelualan perustamiseksi

Alueen sijainti

Kivinokan vanha metsä sijaitsee Vanhankaupunginlahden kaakkoisosassa Kivinokan niemellä. Alue rajautuu etelässä ja lounaassa Kivinokan kesämaja- ja siirtolapuutarha-alueeseen. Lännessä rajana ovat tie ja pallokenttä. Idässä ja pohjoisessa alue rajautuu Vanhankaupunginlahden ja Saunalahden rantaan, ja raja on yhteinen Vanhankaupunginlahden lintuvesi Natura 2000 -alueen ja Viikin-Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualan kanssa.

Luonnonsuojelualan kartta on liitteenä 1.

Kiinteistötiedot

Kivinokan vanha metsä sijaitsee kahdella kiinteistöllä Kulosaaren kaupunginosassa. Kiinteistöt omistaa Helsingin kaupunki, ja ne ovat Brändö (kiinteistötunnus 91-409-1-1) sekä Brändö Villastad Helsinki (kiinteistötunnus 91-409-1-970).

Alueen pinta-ala on 12,5 hehtaaria.

Lainhuutotodistukset ovat liitteenä 2.

Kaavatiedot

Uudessa yleiskaavassa (kaupunginvaltuusto 26.10.2016) Kivinokan vanha metsä on virkistys- ja viheraluetta ja kaavan kaupunkiluonto-tee-makartassa alue on merkitty suojeltavaksi. Kivinokan vanhan metsän

alueella ei ole asemakaavaa. Rauhoitettavaksi ehdotettu alue sisältyy Helsingin luonnonsuojeluohjelman 2015-2024 kohteisiin.

Luonnonsuojelualueen perustamista on valmisteltu yhteistyössä kaupunkiympäristö- sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialojen eri yksiköiden kanssa.

Rauhoituksen tarkoitus

Rauhoituksen tarkoituksena on suojella arvokas luonnonmetsä, jossa on paljon kuusilahopuuta. Alueella on poikkeuksellisen rikas lahottajaisienilajisto. Rauhoitus turvaa myös lepakko- ja lintulajien elinympäristöjä. Uusi luonnonsuojelualue täydentää Vanhankaupunginlahden Natura- ja luonnonsuojelualueita luoden elinympäristöjä vanhoissa metsissä eläville lajeille ja toimii kahden eri vihersormen osana ylläpitäen ekologisia yhteyksiä.

Luontoarvot

Ekologiset yhteydet

Vanhankaupunginlahdella yhdistyy kaksi Helsingin vihersormea, ja Kivinokka on niiden molempien eteläinen päätepiste. Toinen vihersormi ulottuu Kivinokasta Herttoniemen länsiosan ja Hallainvuoren kautta Kivikkoon ja edelleen Vantaalle ja toinen Vanhankaupunginlahden rantametsiä myöten Vantaanjoen suulle ja jokikäytävää pitkin edelleen Helsingin pohjoisosiin ja joenvarren pohjoisempiin kuntiin. Kivinokalla on yhdessä muun Vanhankaupunginlahden kanssa tärkeä merkitys vihersormien yhdistäjänä ja ekologisten yhteyksien päätealueena.

Kasvillisuus

Kivinokan vanha metsä täydentää viereistä Natura- ja luonnonsuojelualueetta metsäisten luontotyyppien osalta luoden elinympäristöjä erityisesti vanhoja metsiä tarvitseville lajeille. Kivinokalle luonteenomaisia ovat vanhat kuusikot, joiden puusto on yli 90 vuoden ikäistä. Lahopuun määrä vaihtelee välillä 5-25 m³ / ha, joten parhaimmillaan lahopuuta on melko runsaasti. (Vertailuna todettakoon, että Suomessa on luonnonsuojelualueilla lahopuuta keskimäärin 12,7 m³ / ha ja luonnontilaisissa metsissä 60-120 m³ / ha.) Kivinokan lahopuusta suurin osa on pystypuuta, ja lahon maapuun määrä on vasta lisääntymässä. Kivinokan vanhojen kuusikoiden yleisimmät kasvillisuustyyppit ovat tuore ja lehtomainen kangas.

Vanhojen kuusikankaiden lisäksi Kivinokassa on erilaisia lehtoja. Kasvistollisesti arvokkain on koillisosan notkelmassa sijaitseva hiirenpor-

04.12.2017

ras-isoalvejuurityypin lehto. Alue on II-arvoluokan kasvillisuuskohte Helsingissä.

Kivinokan vanhan metsän eteläosassa on kaksi suota. Itäisempi on noin 50 m läpimitaltaan oleva avosuo, jota kutsutaan Kivinokan nevak-si. Kasvillisuustyypiltään alue on luhtainen saraneva ja kuuluu II-arvo-luokan kasvillisuuskohteisiin Helsingissä. Läntisempi kuvio on ruoho- ja heinäkorpi.

Kivinokan vanhan metsän kuusikot täyttävät EU:n luontodirektiivin luonnonmetsät-luontotyyppin kriteerit. Luontodirektiivin luontotyyppinä ovat myös alueen lehdot ja suot. Luontodirektiivin luontotyyppit ovat vaarassa hävitä tai niiden esiintymisalue on luontaisesti hyvin pieni koko EU:n alueella. Luonnonmetsät on suuren häviämiskaavan vuoksi määritelty ensisijaisesti suojeltavaksi luontotyyppiä.

Lahottajasienet

Kivinokan vanhan metsän lahottajasienilajisto on poikkeuksellisen monipuolinen. Alueelta on löydetty 75 kääpä- sekä 108 orvakka- ja ora-kaslajia. Määrä on suurimpia Suomessa tutkittuja ja yhdeltä paikalta löytyneitä. Kivinokan vanha metsä on erityisen tärkeä kuusella elävien kääpien ja orvakoiden elinympäristö, mutta alueella viihtyy myös männyllä ja lehtipuilla kasvavia lajeja.

Kivinokan erityisharvinaisuus on erittäin uhanalainen paksukuorikäpää, jolla on koko Suomessa alle kymmenen löytöpaikkaa. Kivinokassa kasvaa myös useita alueellisesti uhanalaisia ja silmälläpidettäviä lajeja sekä 43 indikaattori- eli ilmentäjälajia, jotka kuvaavat luonnontilaista metsää. Kivinokassa kasvavien indikaattorilajien määrä on poikkeuksellisen suuri.

Vaateliaan, kuusella elävän lajiston levittäytymisen Kivinokkaan vaikuttaa olevan käynnissä, sillä yli puolet uhanalaisista tai silmälläpidettävis-tä kuusella elävistä lajeista on löydetty paikalta vasta syksyllä 2011 tai sen jälkeen.

Linnusto

Kivinokka kuuluu linnustollisesti arvokkaimpiin, I-luokan kohteisiin Hel-singissä. Suojelluksi ehdotettavalla alueella pesii useita huomionarvoi-sia vanhan havumetsän lajeja. Lisäksi alueella ruokailee tai vieraillee silmälläpidettäviä tai uhanalaisia lajeja, kuten useana vuonna tavattu valkoselkätikka.

Lepakot

Perustettavan luonnonsuojelualan luoteisosa kuuluu Kivinokan I-luokan lepakkoalueeseen ja muu osa Kivinokan itäosan II-luokan alueeseen Helsingissä. Alueilta on tavattu viisi eri lepakkolajia, joista erityisesti viiksisiipat viihtyvät valaisemattomassa, vanhassa kuusikossa. Kivinokan alueella elää uhanalainen pikkulepakko. Kaikki lepakkolajit ovat EU:n luontodirektiivin liitteen IV lajeja, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.

Geologiset muodostumat

Kivinokan vanhan metsän keskiosassa olevassa kalliorinteessä on kaksi hiidenkirnua. Hiidenkirnuja on joidenkin tietojen mukaan neljä, mutta todennäköisesti kaksi pienintä on kasvanut umpeen tai peittynyt karikkeella eikä niitä ole toistaiseksi löydetty.

Merkitys virkistysalueena

Kivinokan vanha metsä on hyvin merkittävä virkistysalue lähialueiden asukkaille. Alueelle tullaan ulkoilemaan myös muualta. Käyttäjiltä saadun palautteen mukaan alueelle tullaan nauttimaan vanhan, satumaisen metsän tunnelmasta ja aidosta metsästä, joiden toivotaan myös säilyvän. Vanha metsä on tärkein ulkoilijoita ja luontoharrastajia alueelle houkutteleva tekijä.

Kivinokan vanhan metsän länsiosassa on Helsingin ensimmäinen esteetön luontopolku, jota kutsutaan Puumerkkipoluksi. Polun varrella on pistekirjoituksella tehtyjä opastauluja ja kohokuvia, joten se sopii myös näkövammaisille. Luontopolku päättyy Vanhankaupunginlahden rantaan katselulavalle.

Hoito- ja käyttösuunnitelma

Kivinokan vanhan metsän alueelle on tekeillä hoito- ja käyttösuunnitelma, joka valmistuu talven 2017-2018 aikana. Koska luonnonsuojelualan perustamisen aikataulu on kiireinen, rauhoitus laitetaan poikkeuksellisesti vireille ennen hoito- ja käyttösuunnitelman valmistumista. Hoito- ja käyttösuunnitelma tuodaan ympäristö- ja lupajaoston käsiteltäväksi ja sille haetaan ELY-keskuksen hyväksyntää heti sen valmistuttua.

Rauhoitusmääräykset

1 Yleiset rajoitukset

Alueella on kielletty:

- rakennuksien, rakennelmien ja teiden rakentaminen;

- maa-aineksien, kivien ja kaivoskivennäisten ottaminen;
- puiden, pensaiden tai muiden kasvien ja niiden osien ottaminen ja vahingoittaminen;
- luonnonvaraisten selkärankaisten eläinten pyydystäminen, tappaminen tai häiritseminen ja niiden pesien häviäminen sekä selkärangattomien eläinten pyydystäminen ja kerääminen;
- tulenteke, telttailu ja muu leirytyminen;
- muut toimet, jotka vaikuttavat epäedullisesti alueen luonnoloihin, maisemaan tai eliölajien säilymiseen.

2 Liikkumisrajoitukset

Alueella on kielletty:

- moottoriajoneuvolla liikkuminen lukuun ottamatta alueen hoidon kannalta välttämätöntä liikkumista;
- koirien, kissojen ja muiden lemmikkien irti pitäminen.

3 Alueella on sallittu:

- marjastus ja sienestys;
- vaaralliseksi arvioitujen puiden ja niiden oksien tapauskohtainen poistaminen siten, että puut ja oksat jätetään pääsääntöisesti lahoppuiksi kasvupaikalleen tai sen läheisyyteen sopivalle paikalle;
- toiminta hoito- ja käyttösuunnitelmassa tarkemmin osoitulla tavalla.

Hoito- ja käyttösuunnitelma

Alueelle laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma, jonka Uudenmaan ELY-keskus vahvistaa.

Rauhoitusmääräyksistä poikkeaminen

Edellä olevista määräyksistä saa Uudenmaan ELY-keskuksen luvalla poiketa, jos se on luonnonsuojelun alueen hoidon, käytön tai tutkimuksen kannalta perusteltua.

Korvausmenettely

Hakija ei vaadi luonnonsuojelulain mukaista korvausta rauhoituksen aiheuttamasta taloudellisesta haitasta.

Rauhoituksen merkitseminen maastoon

Hakija merkitsee luonnonsuojelualueen rajat maastoon.

Hakijan ehdotus luonnonsuojelualueen nimeksi

Kivinokan vanha metsä

Kivinokka täyttää luonnonsuojelualueen perustamisen kriteerit, koska alueella on uhanalaisia ja harvinaisia eliölajeja ja luontotyyppisiä, joiden suojelutason säilyttämistä alueen perustaminen parantaa. Helsingissä alue ylläpitää ekologisia yhteyksiä ja on osa metsäverkostoa.

Lausunnot

Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto päätti

15.9.2017 pyytää lausuntoja Kivinokan vanhan metsän luonnonsuojelualueen perustamisesta. Lausuntopyynnöt lähetettiin Helsingin kaupungin kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalle, Helsingin kaupungin sosiaalisen ja ympäristötoimikunnan ry Helka:lle, Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry Helsy:lle, Helsingin Ponnistus r.y.:lle, Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry:lle, Helsingin yhteisjärjestö JHL ry:lle, Herttoniemen Siirtolapuutarha ry:lle, Herttoniemi-seura ry:lle ja Kivinokkalaiset ry:lle.

Määräaikaan 16.10.2017 mennessä ympäristö- ja lupajaosto sai 7 lausuntoa.

Helsingin kaupungin kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta puoltaa luonnonsuojelualueen perustamista. Lautakunta katsoo, että hoito- ja käyttösuunnitelman määräyksissä tulee huomioida virkistyskäyttö ja turvata ulkoilumahdollisuudet, koska alue sijaitsee asutuksen lähellä, on eri käyttäjäryhmien runsaasti käyttämä ja perustamisesitystä viedään eteenpäin ”Luontolahjani 100vuotiaalle” –kampanjan edellyttämässä nopeassa aikataulussa.

Lautakunta toteaa lisäksi, että ”ympäristökasvatus- ja retkitoiminnassa on havaittu nuorten luontosuhteen heikkenemistä; luonnossa ei osata tai uskalleta liikkua. Kaikilla nuorilla ei ole mahdollista saada hyviä luontokokemuksia esimerkiksi kesämökkeille ja tämä on huolestuttavaa, koska hyvä luontosuhde on tärkeä osa ympäristövastuulliseksi kansalaiseksi kasvua. Uusimmissa tutkimuksissa on myös havaittu mm. metsäisessä luonnossa oleskelun vaikuttavan positiivisesti terveyteen, sekä psyykkiseen että fyysiseen. On tärkeää, että nuorilla on mahdollisuuksia omatoimisesti tai ohjatusti saada näitä terveyshyötyjä luonnosta. Tästä syystä luonnonsuojelualueiden tulee olla kaupungissa, julkisella liikenteellä saavutettavissa”.

04.12.2017

Esittelijä toteaa, että Kivinokan vanhan metsän hoitoa ja käyttöä suunnitellaan myös virkistystä ja ulkoilua ajatellen. Vanhan metsän tunnelman säilyttäminen ja siitä nauttiminen on tullut voimakkaasti esiin aluetta käyttävien ihmisten kommentoissa koko rauhoitusprosessin ajan. Alueelle on tekeillä hoito- ja käyttösuunnitelma, josta pyydetään lausuntoja heti luonnoksen valmistuttua. Kivinokan vanha metsä on myös sellainen tiiviin kaupunkirakenteen lomassa sijaitseva luonnonsuojelualue, jonne on helppo tulla sekä kävellen, pyörällä että julkisilla liikennevälineillä.

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry Helsy:n lausunto

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys pitää Kivinokan vanhaa metsää luonnoltaan merkittävänä ja on tyytyväinen suojeluesitykseen. Alueen arvoa korostaa sen asema osana laajempaa Vanhankaupunginlahden ympäristön kokonaisuutta.

Rauhoitusmääräyksissä yhdistys kiinnittää huomiota kohtaan, jossa sallitaan ”vaarallisiksi arvioitujen puiden ja niiden oksien tapauskohtainen poistaminen”. Yhdistys pyytää, että mainitut puut jätetään alueelle maalahopuiksi joko kaatokohdalle tai siirretään sopivampaan paikkaan. Yhdistys pitää tärkeänä, että myöhemmin vahvistettavassa hoito- ja käyttösuunnitelmassa varmistetaan alueen luontoarvojen säilyminen.

Esittelijä kiittää aiheellisesta tarkennuksesta rauhoitusmääräyksiin. Puiden ja niiden oksien poistamista koskevaan kohtaan on tehty täsmennys, jossa todetaan, että poistetut puut ja oksat tulee pääsääntöisesti jättää lahopuiksi kasvupaikalleen tai sen läheisyyteen sopivalle paikalle.

Hoito- ja käyttösuunnitelman avulla pyritään turvaamaan alueen luontoarvojen säilyminen ja jopa parantuminen. Suunnitelman luonnoksesta pyydetään lausuntoja heti sen valmistuttua.

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry:n lausunto

Tringa ry toteaa, että uuden suojelualueen perustaminen tukee kaupungin metsäisten alueiden luonto- ja linnustoarvoja. Lisäksi Kivinokka kuuluu Vanhankaupunginlahden ekologiseen kokonaisuuteen.

Tringan mukaan esitetyt suojelumääräykset turvaavat ja edistävät alueen luontoarvoja. Määräyksiin tulisi kuitenkin lisätä maastopyöräilykielto, sillä pyöräily kuluttaa kosteaa ja herkkää maaperää. Lisäksi vaarallisiksi arvioitujen puiden ja niiden oksien poistamista koskeva määräys tulisi kirjata siten, että se velvoittaa jättämään kaadetut puut metsään.

Esittelijä toteaa, että luonnonsuojelulain 18 §:n mukaan luonnonsuojelun rauhoitusmääräyksissä voidaan kieltää tai rajoittaa liikkumista, jos eläimistön tai kasvillisuuden säilyminen sellaista vaatii. Tällä hetkellä ei voida osoittaa, että maastopyöräily aiheuttaisi alueelle sellaista haittaa, että kasvillisuuden tai eläimistön säilyminen vaarantuisi. Tilanetta tulee kuitenkin seurata ja puuttua siihen, jos aiheutta ilmenee. Hoi-to- ja käyttösuunnitelmaa laadittaessa pyritään ensisijaisesti ohjamaan alueen käyttöä siten, että herkimmät ja arvokkaimmat luontoaluet jätetään kulkureittien ulkopuolelle. Kivinokassa pyritään kulkureitit merkitsemään selvemmin ja parantamaan opasteita. Mikäli muut keinot eivät auta, rauhoitusmääräyksiin voidaan tehdä kieltöjä, joiden noudattamista ei kuitenkaan pystytä kattavasti valvomaan.

Vaarallisiksi arvioitujen puiden ja niiden oksien poistamista koskevaan määräykseen on lisätty tarkennus, jonka mukaan poistettava puuaines tulee pääsääntöisesti jättää lahopuuksi kasvupaikalleen tai sen läheisyyteen.

Helsingin yhteisjärjestö JHL ry:n lausunto

Helsingin yhteisjärjestö JHL näkee Kivinokan vanhan metsän luonnonsuojelun perustamisen hyvänä asiana. Järjestö toivoo, että alueen suojelumahdollisuuksia kehitetään jatkossakin.

Luonnonsuojelumahdollisuuksien kehittämisestä esittelijä lausuu, että Kivinokan niemellä on arvokasta luontoa myös luonnonsuojelun ulkopuolella. Niemeltä on havaintoja mm. uhanalaisista ja silmälläpidettävistä lintulajeista ja käävistä. Lisäksi Kivinokan niemi on arvokasta lepakkoaluetta. Kaikki lepakot ovat EU:n luontodirektiivin liitteen IV lajeja, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Näiden lajien esiintyminen tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa myös luonnonsuojelun ulkopuolella.

Herttoniemen siirtolapuutarhayhdistys ry:n lausunto

Herttoniemen siirtolapuutarhayhdistys ry kannattaa lämpimästi Kivinokan vanhan metsän suojelun perustamista.

Esittelijä kiittää yhdistystä kannanotosta.

Herttoniemi-seura ry:n lausunto

Herttoniemi-seura tervehtii tyytyväisyydellä suunnitelmia perustaa Kivinokan vanhasta metsästä suojelun alue. Perusteet suojelun alueelle ovat erittäin vahvat.

Herttoniemi-seura esittää suojelun alueen rajauksen laajentamista kaakkoisosan korkealle kalliolle. Lisäksi suojelun alueen tulee ulottua meren-

rantaa saakka, jolloin muodostuu yhtenäinen alue Viikin-Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualueen kanssa.

Herttoniemi-seura on tyytyväinen siitä, että suojelua kiirehditään. Hoito- ja käyttösuunnitelman valmistuminen rauhoitus päätöksen jälkeen ei ole ongelma, kunhan siitä ei seuraa suojelun tason heikkenemistä. Myöskään rajaus ei saa pienentyä kiirehtimisen takia, ja rajauksen tulee olla laajennettavissa viimeistään hoito- ja käyttösuunnitelman hyväksymisen yhteydessä.

Ehdotukset rauhoitusmääräyksiksi vaikuttavat perustelluilta ja hyviltä. Moottoriajoneuvolla ajamisen suhteen riittäisi kuitenkin todeta, että se on kiellettyä. Luontoalueiden hoidossa tulee käyttää menetelmiä, jotka eivät jätä jälkiä luontoon. Tarvikkeita on mahdollisuus kuljettaa metsään vaikkapa kantamalla tai hevosella. Kustannusten minimointi ei saa olla ratkaiseva tekijä, vaan luonnon säilyminen.

Sallitun toiminnan kohdalla tulee määritellä, että edes vaarallisiksi arvioituja puita ei kuljeteta suojelualueelta pois, vaan ne tulee jättää lahoppuiksi. Lahopuiden avulla on mahdollista ohjata kulkua niin, että epäviralliset polut eivät houkuttele kulkijoita. Reittien kosteisiin kohtiin on myös syytä rakentaa pitkospuut, jotta polut eivät lähde leviämään.

Esittelijä toteaa, että Helsingin kaupunki on vuokrannut luonnonsuojelualueen kaakkoisosassa olevan kallion Herttoniemen siirtolapuutarhayhdistykselle. Tässä vaiheessa vuokrakauden ollessa kesken ei ryhdytä purkamaan vuokrasopimusta. Vaikka kallioalue on komea, sillä ei tällä hetkellä tiedetä olevan niin suuria luontoarvoja, että se tulisi ehdottomasti liittää luonnonsuojelualueeseen.

Kivinokan vanhan metsän luonnonsuojelualue on rajattu siten, että raja on yhtenävä Viikin-Vanhankaupunginlahden ja Saunalahden luonnonsuojelualueiden kanssa. Kaikissa kartoissa tämänhetkinen luonnonsuojeluohjelmassa 2015-2024 oleva Kivinokan vanhan metsän raja ja olemassa olevien luonnonsuojelualueiden raja eivät kuitenkaan ole yhtenevät. Tämä johtuu kartanpiirtämiseen liittyvistä seikoista. Eri aikoina ja eri yhteyksissä kartoja on piirretty eri tarkkuuksilla. Luonnonsuojelualueita perustettaessa tarkoitus on kuitenkin, että kaikissa kartoissa rajat olisivat yhtenevät eikä väliin jäisi luonnonsuojelualueisiin kuulumattomia kohtia.

Luonnonsuojelualueen hoitotoista suuri osa pystytään tekemään siten, että alueella ei tarvitse ajaa koneilla. Jotkut hoitoon ja rakentamiseen liittyvät tarvikkeet ovat kuitenkin niin painavia tai suuria, että niiden kuljettaminen kantamalla on työsuojelullisista syistä kielletty. Hevosta on mahdollisuus käyttää, mutta se on konetyötä kalliimpaa. Hoitoon käytävissä oleva raha määritetään aina töiden tilaamisen yhteydessä,

04.12.2017

joten sitä ei pysty tässä yhteydessä vahvistamaan. Nykyiset työkoneet ovat niin pieniä, että rengasväli verrattuna hevoskärryjen rengasväliin tai reen jalaksiin ei ole paljoakaan suurempi. Kaikki hoitotyöt pyritään tekemään pakkaskaudella ja olemassa olevia reittejä käyttäen. Luonnonsuojelualueiden hoitotyöt suunnitellaan siten, että vaurioita syntyisi mahdollisimman vähän.

Vaarallisiksi arvioitujen puiden ja oksien poistoa koskevaa rauhoitusmääräystä on tarkennettu siten, että puuaines jätetään pääsääntöisesti lahopuuksi kasvupaikalleen tai sen läheisyyteen.

Valmisteilla olevassa hoito- ja käyttösuunnitelmassa on määritelty maaston kohtia, joissa tarvitaan pitkospuita kulumisen estämiseksi. Hoito- ja käyttösuunnitelman luonnosta on mahdollista kommentoida sen valmistuttua.

Kivinokkalaiset ry:n lausunto

Kivinokkalaiset ry puoltaa Kivinokan vanhan metsän suojelua ja pitää suunnitelmaa hyvänä. Yhdistys toteaa, että Helsingin kaupunki suunnittelei alueen suojelua jo vuonna 2015 ja laati Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:n Esa Lammin johdolla hoito- ja käyttösuunnitelman. Kivinokkalaiset pitää hoito- ja käyttösuunnitelmaa edelleen erinomaisena pohjana, kun vanhan metsän suojelua ja jatkokäyttöä suunnitellaan.

Esittelijä lausuu, että Kivinokan vanhan metsän hoito- ja käyttösuunnitelmaksi tulee Enviro Oy:n valmisteleva suunnitelma, jota tehtiin yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa. Suunnitelman viimeistely on kesken ja siitä pyydetään lausuntoja, kun luonnos on valmis.

15.09.2017 Ehdotuksen mukaan

Esittelijä

vs. yksikön päällikkö
Jari-Pekka Pääkkönen

Lisätiedot

Hanna Seitapuro, vs. ympäristötarkastaja, puhelin: +358 9 310 32062
hanna.seitapuro(a)hel.fi

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 03.10.2017 § 51

HEL 2017-005076 T 11 01 04

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi asiasta seuraavan lausunnon:

04.12.2017

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta puoltaa Kivinokan vanhan metsän luonnonsuojelualueen perustamisesityksen hyväksymistä esitetyn rajauksen mukaisesti.

Lautakunta katsoo, että Kivinokan vanhan metsän luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelmaan määräyksissä tulee virkistyskäyttö huomioida ja alueen ulkoilumahdollisuuden turvata, koska Kivinokan keskeisesti ja lähellä asuntoalueita sijaitseva alue on eri käyttäjäryhmien runsaasti käyttämä ulkoilu- ja virkistysalue ja koska luonnonsuojelualueen perustamisesitystä viedään eteenpäin ”Luontolahjani 100-vuotiaalle” -kampanjan edellyttämässä nopeassa aikataulussa.

Toimialan ympäristökasvatus- ja retkitoiminnassa on havaittu nuorten luontosuhteen heikkenemistä; luonnossa ei osata tai uskalleta liikkua. Kaikilla nuorilla ei ole mahdollista saada hyviä luontokokemuksia esimerkiksi kesämökkeille ja tämä on huolestuttavaa, koska hyvä luontosuhde on tärkeä osa ympäristövastuulliseksi kansalaiseksi kasvua. Uusimmissa tutkimuksissa on myös havaittu mm. metsäisessä luonnossa oleskelun vaikuttavan positiivisesti terveyteen; sekä psyykkiseen että fyysiseen. On tärkeää, että nuorilla on mahdollisuuksia omatoimisesti tai ohjatusti saada näitä terveyshyötyjä luonnosta. Tästä syystä luonnonsuojelualueiden tulee olla kaupungissa, julkisella liikenteellä saavutettavissa.

Esittelijä

hallintojohtaja
Kirsti Laine-Hendolin

Lisätiedot

Hannu Airola, projektipäällikkö, puhelin: 310 87743
hannu.airola(a)hel.fi
Susanne Österlund-Toivonen, toiminnanjohtaja, puhelin: 310 89125
susanne.osterlund-toivonen(a)hel.fi